

Olimpijski komite Slovenije – Združenje športnih zvez (v nadaljevanju OKS) temelji na spoznanju, da je šport pomembna prvina kakovostnega življenja v vseh pojavnih oblikah in okoljih in je prirejena vsem starostnim obdobjem življenja. Poslanstvo in vizija OKS sta pogojena z delovanjem njegovih članic in ustanoviteljic.

OKS kot krovna slovenska športna organizacija skupaj s svojimi zvezami članicami razvija in povezuje vrhunski šport, šport za vse in šport na lokalni ravni ter s tem aktivno prispeva h kakovostnemu življenju državljanov.

V svojem najvišji pravni aktu je OKS že v uvodnih določbah zapisal, da bo odgovorno skrbel za varstvo okolja. Da k odgovornemu odnosu do okolja prispevajo vsi deležniki v športu, je določeno tudi v Evropski listini o športu (1992, 10. člen Šport in varstvo okolja), Beli knjigi EU o športu (2007, poglavje 2.8 Podpora trajnostnemu razvoju) ter v Olimpijski listini (2001, člen 2/13).

Zaradi aktivne vloge na področju varstva okolja in zaradi zavedanja, da mora biti spoštovanje trajnostnega razvoja osnova vsake dejavnosti, je OKS v letu 2011 ustanovil Komisijo za šport in okolje, ki znotraj OKS povezuje in koordinira okoljevarstvene aktivnosti na področju športa.

Komisija za šport in okolje OKS je pripravila, Izvršni odbor OKS dne 15. maja 2012 potrdil in Skupščina OKS dne 19. junija 2012 sprejela

OKOLJEVARSTVENI IN NARAVOVARSTVENI KODEKS Olimpijskega komiteja Slovenije – Združenja športnih zvez

1. UVOD

Olimpijski komite Slovenije - Združenje športnih zvez (v nadaljnjem besedilu: OKS) je osrednja nevladna športna organizacija nacionalnih panožnih športnih zvez, panožnih športnih zvez ter drugih društvenih športnih zvez in organizacij v Republiki Sloveniji.

OKS se v svojih pravilih obvezuje, da bo skladno s svojim poslanstvom in vlogo odgovorno skrbel za varstvo okolja na nacionalni ravni.

Družba posveča vse več pozornosti skrbi za okolje in varovanju narave, saj je zavedanje o nujnosti ukrepanja za ohranitev življenja ter ravnovesja na planetu vsak dan večje. OKS se zaveda, da **so športniki le gostje v naravnem okolju** tako kot številni drugi souporabniki, nikakor pa niso edini gostje, ki bi se jim morali drugi interesi podrežati.

Športniki in športne organizacije s svojim odgovornim ravnanjem do okolja z zgledom prispevajo h krepitvi sonaravnega razvoja športa.

OKS želi spodbujati okoljevarstvo in varstvo narave na vseh ravneh športnega udejstvovanja in sicer neposredno pri svojih članicah, ki spodbujajo klube, slednji pa svoje športnike/člane.

2. NAMEN

Namen kodeksa je spodbujati zavedanje vseh udeležencev v športu, da šport nosi svoj del družbene odgovornosti na področjih varovanja okolja in narave.

Vsi udeleženci v športu si morajo prizadevati za:

1. ohranjanje narave v vsej njeni celovitosti, kompleksnosti in pestrosti
2. širjenje znanja in razumevanja povezav med športom, okoljem in naravo – tako o pozitivnih, kakor tudi negativnih, za naravo ali človeka ogrožajočih vplivih
3. uporabo okolju in naravi prijaznih in energetske varčnih materialov, pripomočkov in objektov
4. omejevanje porabe in slabšanja stanja pitne vode, energetske učinkovito porabo in za omejevanje vseh vrst škodljivih vplivov na okolje in naravo
5. spodbujanje uporabe obnovljivih virov

3. SODELUJOČI

V skladu s prizadevanji za odločno uresničevanje kodeksa mora biti ta na voljo posameznikom na vseh ravneh športa in mora biti usmerjen k posameznim sodelujočim. Zato je kodeks javno objavljen na spletnih straneh OKS in s tem dostopen vsakomur.

Kodeks se ukvarja z zahtevami in možnostmi na področjih narave in okolja za naslednje udeležence:

- OKS
- Nacionalne panožne športne zveze
- Lokalne (občinske oz. medobčinske) športne zveze
- Splošna ali strokovna športna združenja
- Športna društva in klube
- Športnike/člane

3.1. OLIMPIJSKI KOMITE SLOVENIJE - ZDRUŽENJE ŠPORTNIH ZVEZ

OKS si prizadeva:

- stalno prilagajati Okoljevarstveni in naravovarstveni kodeks novim spoznanjem na področju varovanja okolja in ohranjanju narave ter uporabniškim izkušnjam;
- stalno spodbujati nacionalne panožne športne zveze, da sprejmejo in posodobljajo svoje interne akte o etičnem odnosu do okolja in narave pri izvajanju svoje športne panoge in da se vedejo okoljevarstveno odgovorno in sicer z zgledom, s finančno podporo ali podporo v obliki brezplačnega usposabljanja;
- vzpostaviti sistem izdaje licenc »OKOLJU IN NARAVI PRIJAZNA nacionalna športna zveza«, kot neposredno spodbudo nacionalnim panožnim športnim zvezam, da se vedejo okoljevarstveno odgovorno;
- imenovati člana izvršnega odbora, odgovornega za okoljevarstveno politiko in varstvo narave, ki je hkrati tudi predsednik Komisije za šport in okolje OKS;
- zagotavljati finančne in kadrovske vire za strokovno vodenje področij narave in okolja;
- skupaj z nacionalnimi športnimi zvezami zastopati interese športa na področjih narave in okolja;
- sodelovati pri pripravah in skrbeti za to, da se šport vključi v zakone, deklaracije in priporočila na področjih narave, okolja in načrtovanja;
- spodbujati raziskave o povezavah med športom, naravo, okoljem in načrtovanjem posegov v prostor;
- na osnovi analiz in razvoja stroke skrbeti za izpopolnjevanje znanj o vplivih športnega udejstvovanja na naravo in okolje in izdajanje priporočil kako je šport lahko prijazen do narave in okolja;
- izvajati svetovanja in širiti znanje o tem, kako naj športniki in športne organizacije pokažejo spoštovanje do narave in okolja;
- spodbujati športne organizacije, da organizirajo športne prireditve na tak način, da obiskovalce nagovarjajo k okoljevarstvenemu in naravovarstvenemu ravnanju in obnašanju;
- spodbujati športne organizacije, da organizirajo športne prireditve na tak način, da obiskovalce nagovarjajo k okoljevarstvenemu in naravovarstvenemu ravnanju in obnašanju. Poleg tega športne prireditve organizirajo tako, da ne zahtevajo novih posegov v prostor in nimajo škodljivega vpliva na naravo (npr. nove ceste in nova parkirišča za enkratno uporabo). V kolikor to ni možno, potem poskrbijo, da so posegi minimalni in po izvedbi prireditve ustrezno sanirani;
- spodbujati športne organizacije, da nove športne objekte skrbno planirajo, izkoriščajo možnosti obnove obstoječih objektov, pri novih pa skrbijo za ohranjanje narave in ustrezno umeščenost v okolje;
- spodbujati športne organizacije, da športna tekmovanja organizirajo na območjih, ki že imajo zgrajeno infrastrukturo in zato ne zahtevajo sprememb v naravi in prostoru;
- organizirati konference za športne organizacije z namenom komuniciranja in informiranja o povezavi med športom, naravo, okoljem in načrtovanjem posegov v prostor;

- spodbujati in javno propagirati primere dobre prakse športnih organizacij s področja varstva narave, okolja in posegov v prostor;
- spodbujati svoje članice, da nenehno izobražujejo/usposabljujejo prostovoljce in zaposlene v zvezah in klubih na področju narave, okolja in načrtovanja posegov v prostor;
- povečati prepoznavnost pobud iz sveta športa, povezanih z naravo, okoljem in načrtovanjem posegov v prostor;
- spodbujati raziskovanje pomena rekreacije v naravi za javno zdravje in skrbi za ozaveščanje javnosti o pomenu rekreacije v naravi za telesno in duševno zdravje ter pripraviti letno poročilo o izvajanju tega kodeksa in ga predstaviti na skupščini.

3.2. NACIONALNE ŠPORTNE ZVEZE

Nacionalne panožne športne zveze delujejo v skladu z načeli, na osnovi katerih:

- stalno pridobivajo znanja in izkušnje o tem, kakšne vplive na okolje in naravo ima njihov šport in kako je mogoče športno dejavnost izvajati tako, da je naravi in okolju najmanj škodljiva: pa tudi, kakšen pomen ima naravno okolje za kakovost izvajanja njihove športne dejavnosti (izpopolnjujejo poznavanje pravil in predpisov, ki uravnavajo dejavnosti zveze na področju narave in okolja);
- spodbujajo svoja društva/klube k odgovornemu okoljevarstvenemu in naravovarstvenemu delovanju;
- spodbujajo organizacijo športnih prireditev na tak način, da obiskovalce nagovarjajo k okoljevarstvenemu in naravovarstvenemu ravnanju in obnašanju;
- spodbujajo organizacijo športnih prireditev na način, da ne zahtevajo novih posegov v prostor in ne pomenijo škodljivega vpliva na naravo (npr. nove ceste in nova parkirišča za enkratno uporabo). V kolikor to ni možno, potem poskrbijo, da so posegi minimalni in po izvedbi prireditve ustrezno sanirani;
- spodbujajo društva/klube, da nove športne objekte skrbno planirajo, izkoriščajo možnosti obnove obstoječih objektov, pri novih pa skrbijo za ohranjanje narave in ustrezno umeščenost v okolje;
- upoštevajo pravilo, da športne prireditve ne zahtevajo novih posegov v prostor in ne spreminjajo narave (npr. nove ceste in nova parkirišča za enkratno uporabo). V kolikor to ni možno, potem poskrbijo, da so posegi minimalni in po izvedbi prireditve ustrezno sanirani;
- upoštevajo pravilo, da športna tekmovanja organizirajo na območjih, ki že imajo zgrajeno infrastrukturo in zato ne zahtevajo sprememb v naravi in prostoru
- pridobivajo najnovejša znanja o materialih, ki jih uporabljajo in si prizadevajo za uporabo recikliranih ali razgradljivih materialov, ki bi zmanjšali vpliv na okolje;
- znotraj svoje administracije si prizadevajo za uporabo recikliranih in razgradljivih materialov, ki minimalno vplivajo na okolje;
- objavljajo razpise za materiale, ki so izdelani na okolju prijazen način in jih uporabljajo v največji možni meri;
- izogibajo se onesnaževanju z materiali in odpadki, tako da primerno ravnanje z odpadki;
- se pri svoji dejavnosti zavzemajo za energetske varčnosti in uporabo obnovljivih virov energije.

Nacionalna panožna športna zveza, ki posebno pozornost namenja okolju in naravi, naj si poleg spoštovanja splošnih načel prizadeva tudi za:

- uveljavitev načel iz kodeksa tako, da v svojem najvišjem pravnem aktu (pravila, statut) določijo, da posvečajo posebno skrb varovanju okolja in narave;
- pripravo individualnega okoljevarstvenega in naravovarstvenega kodeksa, prilagojenega posamezni športni panogi, ki je lahko samostojen akt ali del splošnega kodeksa nacionalne športne zveze;
- širjenje znanja o tem, kako naj športnik in športna organizacija ravnata do narave in okolja odgovorno in spoštljivo;
- svetovanje klubom in lokalnim športnim organizacijam glede problematik s področja narave, okolja in načrtovanja posegov v prostor;
- oblikovanje priporočil za športnike na področju odgovornega odnosa do okolja;
- imenovanje predstavnika zveze za področje varstva narave in okolja ter posege v prostor s strani najvišjega organa organizacije, na katerega lahko klubi/društva ter ostale organizacije naslovijo vprašanja glede narave, okolja in načrtovanja;
- spodbujanje športnih skupin, organizatorjev in drugih, ki delajo z materiali za šport, da se pozanimajo o možnosti njihovega recikliranja in razgradnje ter tako zmanjšajo vpliv na okolje;
- uporabo recikliranih in razgradljivih materialov, ki minimalno vplivajo na okolje;
- objavo razpisov za materiale, ki so izdelani na okolju prijazen način in njihovo uporabo v največji možni meri;
- izogibanje onesnaževanja z materiali in odpadki z zmanjševanjem števila odpadkov in s primernim ravnanjem z odpadki;
- uresničevanje ukrepov varčevanja z energijo in vodo;
- spodbujanje svojih članov k uporabi kolesa ali javnih prevoznih sredstev v času treningov, tekmovanj, usposabljanj, seminarjev, konferenc, letnih srečanj, sestankov ipd. ter, kadar je mogoče, ponujanje finančne spodbude za takšne aktivnosti;
- načrtovanje treningov in tekmovanj tako, da omejijo prevažanje športnikov in gledalcev (ter obenem upoštevajo samo dejavnost);
- uporabo tistih prostorov za srečanja in športno vadbo, ki so prejeli okoljevarstvene certifikate;
- spodbujanje svojih članov, da iščejo in uporabljajo najnovejše metode pri omejevanju zvočnega onesnaževanja, onesnaževanja vode in zraka ter svetlobnega onesnaževanja;
- to, da športniki/člani razmislijo o ukrepih za zmanjšanje uporabe osebnih vozil pri izvajanju športne dejavnosti in zlasti pri množičnih športnih prireditvah (spodbude pri uporabi javnega prevoza, popusti pri vozovnicah, spodbude za „car sharing“, zmanjšanje parkirnine za vozila, v katerih sta več kot dva potnika...) ter o ukrepih za namestitve v okolju prijaznih objektih, nabavni verigi, ki spodbuja okolju prijazno proizvodnjo, spoštovanje naravne dediščine, ustrezno ravnanje s kemikalijami itd;
- zmanjšanje hrupa, svetlobnega in zvočnega onesnaževanje ter onesnaževanja vode in zraka pri svojih dejavnostih z uporabo najnovejših metod;
- spodbujanje izobraževanja in usposabljanja prostovoljcev v klubih na področjih narave, okolja in prostorskega načrtovanja;
- spodbujanje raziskave o povezavah med športom, naravo, okoljem in načrtovanjem ter pomoč na tem področju;

- širjenje in zbiranje znanja o dokumentiranih povezavah med športom, naravo, okoljem in prostorskim načrtovanjem;
- pripravo letnega poročila o izvajanju tega kodeksa in njegovi predstavitvi na najvišjem organu zveze (npr. skupščini).

3.3. LOKALNE ŠPORTNE ZVEZE IN STROKOVNA ŠPORTNA ZDRUŽENJA

Lokalne (občinske oz. medobčinske) športne zveze in splošna ali strokovna športna združenja lahko delujejo odgovorno do okolja in narave, in sicer tako da:

- imenujejo odgovorne osebe za področje varstva narave in okolja ter načrtovanja posegov v prostor, ki bodo krepile dialog z lokalno skupnostjo in strokovnimi organizacijami s tega področja;
- umestijo odnos med športom ter naravo, okoljem in načrtovanjem posegov v prostor v program občine;
- pripravijo mnenja, povezana z obravnavami
 - občinskih prostorskih načrtov,
 - aktualnih občinskih projektov, ki posegajo v prostor oz. lahko občutneje vplivajo na naravo ali okolje
- pripravijo načrte upravljanja varovanih območij narave ter sodelujejo pri obravnavah občine glede vprašanj, ki zadevajo naravo, okolje in načrtovanje;
- organizirajo javne razprave z namenom doseganja širšega konsenza v primerih, ki se nanašajo na primernost območij za športne dejavnosti in/ali regulacijo tega,
- omogočajo klubom izvajanje dejavnosti in jim svetujejo (npr. posvetovanje s pristojno nacionalno športno zvezo);
- svetujejo klubom, pri usklajevanju njihove dejavnosti s strokovnimi smernicami na področju varstva okolja in ohranjanja narave in pridobivajo ustrezna strokovna vodila za to usklajevanje;
- Ob kar najmanjšem poseganju v naravo z ustreznimi komunikacijskimi sredstvi obveščajo javnost o športni dejavnosti in skrbijo za ozaveščanje javnosti o takšnem načinu izvajanja te dejavnosti, ki je skladen z načeli trajnostnega razvoja.

3.4. KLUBI IN DRUŠTVA

Klubi/ društva naj delujejo okoljevarstveno odgovorno, tako da lahko:

- imenujejo odgovorne osebe za področje varstva narave, okolja in načrtovanja posegov v prostor (v kolikor je to skladno s programom dela, je lahko delovno področje odgovorne osebe samo ena ali dve izmed navedenih aktivnosti);
- krepijo dialog z lokalno ali nacionalno športno zvezo glede narave, okolja in načrtovanja posegov v prostor;
- krepijo dialog z lokalnimi oblastmi in strokovnimi organizacijami s tega področja;
- oblikujejo priporočila za svoje športnike/člane;
- pripravijo pregled območij, ki jih uporabljajo za svoje dejavnosti, pa tudi presojo njihove ranljivosti s stališča varstva okolja in ohranjanja narave pri izvajanju športne dejavnosti;
- pripravijo predlog izboljšav pri izvajanju športne dejavnosti tako, da bodo zmanjšali morebitne negativne vplive na okolje in naravo in izdelajo strategijo udejanjanja teh izboljšav;

- upoštevajo navodila nacionalnih športnih zvez glede tega, kako lahko s pomočjo športa pokažejo spoštovanje do narave in okolja;
- preučijo obstoječo zakonodajo in predpise ter priporočila okoljevarstvene in naravovarstvene stroke ter upravljavcev varovanih območij glede dovoljenj za izvajanja dejavnosti v naravi ter krepijo nenehni dialog z lokalnimi skupnostmi glede pogojev, ki uravnavajo dejavnosti kluba;
- upoštevajo pravilo, da športne prireditve ne zahtevajo novih posegov v prostor in ne spreminjajo narave (nove ceste in nova parkirišča za enkratno uporabo). V kolikor to ni možno, potem poskrbijo, da so posegi minimalni in po izvedbi prireditve ustrezno sanirani;
- upoštevajo pravilo, da so športna tekmovanja organizirana na območjih, ki že imajo zgrajeno infrastrukturo in zato ne zahtevajo sprememb v naravi in prostoru.

3.5. ŠPORTNIKI/ČLANI

Posamezni športnik/član naj deluje okoljevarstveno odgovorno tako, da lahko:

- upošteva priporočila kluba in nacionalne športne zveze glede varovanja narave, okolja in načrtovanja;
- spremlja pobude na področju narave, okolja in načrtovanja v lokalnem okolju ter jih posreduje klubom, ki nato ustrezno ukrepajo;
- upošteva navodila nacionalne športne zveze in kluba glede tega, kako naj ravna odgovorno in spoštljivo do narave in okolja;
- daje prednost uporabi okolju prijaznih, razgradljivih izdelkov za svoje športno udejstvovanje;
- se samoizobražuje na področju varovanja narave in okolja ter znanje prenaša na ostale člane v klubu;
- spoštuje pravila glede možnosti dostopa in izvajanja športne dejavnosti na različnih območjih;
- predlaga umestitev vsebin varovanja narave in okolja v programe klubov;
- spremlja lokalne medije in obvesti klub o aktualnih priporočilih s področja varstva narave in okolja, ki se nanašajo na dejavnost kluba;
- dejavnost izvaja na način, da ne ogroža naravnega okolja in aktivno skrbi za ohranjanje narave;
- kot obiskovalec spoštuje krajevna pravila obnašanja;
- okolico čim manj moti ali vznemirja ter da za seboj ne pušča nobenih sledi ali smeti;
- spoštuje pravila vedenja v naravi, ki omogočajo ohranjanje narave, rastlinskih in živalskih vrst ter snovnih in nesnovnih vrednot narave. Tudi ostale športnike spodbuja, da ravnajo enako;
- se izogiba kakršni koli hrupni dejavnosti v naravi, ki bi lahko vznemirila živali ali druge obiskovalce;
- pomaga najti materiale, ki so izdelani na okolju prijazen način, preden klub opravi njihov nakup;
- upošteva navodila nacionalne športne zveze glede ustreznega ravnanja z odpadki, ki nastanejo pri športni dejavnosti;
- spodbuja klub, da uresničujejo ukrepe varčevanja z energijo in vodo;
- uporablja kolesa ali javni prevoz pri prevozu na treninge in tekmovanja ter tudi v povezavi s seminarji, konferencami, letnimi srečanji ipd.;

- spodbuja čim večje število potnikov v avtomobilu, kadar je uporaba osebnega vozila pri športni dejavnosti neizogibna;
- sodeluje v kampanjah in podobnih pobudah, ki širijo znanje o tem, kako naj športniki ravnajo odgovorno in spoštljivo do narave in okolja;
- sodeluje na izobraževanjih o naravi, okolju in načrtovanju, ki jih pripravi nacionalna športna zveza in klub;
- sodeluje v anketah in podobnih dejavnostih v povezavi z raziskovanjem povezav med posamezno športno panogo ter naravo, okoljem in načrtovanjem.